

УДК 378.147-057.4:528.4

Н. Г. РУСІНА

викладач

Рівненський державний аграрний коледж

СТВОРЕННЯ, ВПРОВАДЖЕННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ САЙТІВ В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

У статті розкрито зміст поняття “інформаційне освітнє середовище”. Описано підходи щодо проектування навчальних веб-сайтів та шляхи їх впровадження у навчальний процес з метою реалізації завдань єдиного інформаційного освітнього простору вищого навчального закладу.

Ключові слова: інформаційне освітнє середовище, інформація, інформатизація освіти, веб-сайт, веб-портал, веб-ресурс.

Первинними факторами виробництва, згідно теорії Адама Сміта, є праця, земля і капітал. Протягом багатьох років цей підхід був відправною точкою для розуміння процесу економічного зростання і стратегії розвитку країни. У ХХІ столітті ці традиційні чинники економічного розвитку поступилися знанням. Наслідком змін є перехід від “матеріальної економіки” до нового типу економіки – економіки, заснованої на знаннях, в якій знання можуть створюватися, набуватися, передаватися і ефективно використовуватися підприємствами, організаціями, окремими особами та громадами. Новий тип економіки генерує новий тип суспільства – інформаційне суспільство, у якому засоби обробки інформації та комунікації є основою для формування національного доходу і забезпечення життєдіяльності більшості населення [16]. Ключовим завданням якого є створення умов для ефективного використання споживачами актуальних і корисних засобів інформації [17]. Визначальним фактором соціально-економічного розвитку є здатність безперервно і ефективно накопичувати та обробляти знання. Інформатизація освіти, на основі впровадження сучасних новітніх інформаційних технологій, являє собою найважливішу складову розбудови інформаційного суспільства.

Питання розробки і формування інформаційного освітнього середовища навчальних закладів досліджували Г. Гордійчук, Ю. Грицюк, Д. Касаткін, В. Малінкіна, Н. Тверезовська, С. Тітов, Н. Чудінова, І. Шахіна та інші. Проблематика освітнього простору активно розробляється як українськими, так зарубіжними соціологами, а саме: І. Гавриленко, У. Еко, М. Кастельс, Д. Константиновський, В. Нечаєв, О. Скідін, Ю. Яковенко та ін. Безпосередньо проблемами комп'ютеризації та інформатизації освіти займалися такі вчені, як: В. Биков, Р. Гуревич, Б. Гершунський, М. Жалдак, І. Захарова, А. Ершов, А. Кузнецов, Е. Машбиць, С. Пейперт, І. Роберт та ряд інших учених.

Проблемам створення, впровадження та використання навчальних сайтів присвячені роботи Е. Забарної, Н. Ласкової, В. Пономаренка, С. Рижикова, С. Співака, та ін.

Мета статті – обґрунтувати створення, впровадження та використання навчальних сайтів в інформаційно-освітньому середовищі вищих навчальних закладів.

На державному рівні інформатизація суспільства задекларована у нормативно-правових документах: Законі України “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” [8] та “Концепції Національної програми інформатизації” де наголошується, що “інформатизація – це сукупність взаємопов’язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, спрямованих на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізацію прав громадян на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки” [9].

У науково-довідковій літературі під середовищем прийнято розуміти сукупність умов (економічних, політичних, соціальних, побутових, духовних, територіальних, природних та ін.) існування людини та суспільства, а інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Інформатизація освіти – суттєва складова відкритого, орієнтованого на особистість, суспільства.

Поняття “освітнє середовище” передбачає ресурс підвищення якості освіти, джерело розвитку особистісного і професійного досвіду [13].

Остаточне трактування поняття “інформаційно-освітнє середовище” (ІОС) не має однозначного визначення. На думку М. Овчинникової, феномен “інформаційно-освітнє середовище” трактується у трьох основних напрямках: системний; як частина інформаційного простору; як інформаційна інфраструктура освітнього процесу [14]. Це групування та найбільш уживані визначення понять ІОС представимо у табл. 1.

Як видно з таблиці, дослідники називають різноманітні ознаки та напрями цього явища, яке спирається на інформаційні технології. Зазначимо, що інформаційна технологія – цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування [10].

За структурою інформаційне освітнє середовище ВНЗ має нелінійну побудову та складається таких основних рівнів: інформаційні ресурси ВНЗ і електронний банк нормативної, навчальної і програмної документації; інформаційно-освітні середовища кафедр; предметні та індивідуальні (локальні) інформаційно-освітні середовища. Зв’язки між суб’єктами локальних освітніх просторів забезпечують інтеграцію та розвиток інформаційно-

освітнього середовища ВНЗ. Основними функціями якого є: оперативна передача навчальної інформації до суб'єктів навчання; здійснення комунікативної функції між усіма учасниками освітнього процесу; надання комфортних умов для самостійної роботи [13].

Таблиця 1

Аналіз змісту поняття “інформаційно-освітнє середовище”

Автор	Визначення поняття “інформаційно-освітнє середовище”
Системний напрямок	
А. Андреев	ІОС – педагогічна система та її забезпечення, тобто підсистеми фінансово-економічна, матеріально-технічна, нормативно-правова і маркетингова, а також підсистема менеджменту
Р. Гуревич	ІОС – відкрита система, що об'єднує інтелектуальні, культурні, програмно-методичні, організаційні й технічні ресурси; систему, що об'єднує інформаційне, технічне, навчально-методичне забезпечення, нерозривно пов'язану з суб'єктом навчального процесу
Інформаційний простір	
С. Деряба	Освітнє середовище є сукупністю всіх можливостей навчання і розвитку особистості, причому можливостей позитивних і негативних
Ю. Жук	ІОС – це середовище, що поєднує компоненти, які забезпечують інформатизацію основних видів діяльності індивіда: освітньої (навчально-виховного процесу), управління (освітнім процесом, контингентом учнів, (матеріально-технічними, інформаційними, кадровими ресурсами), забезпечення комунікації (повноцінний інформаційний обмін), автоматизації управлінських і педагогічних процесів, узгоджене оброблення та використання інформації; передбачає наявність нормативно-організаційної бази, технічного і методичного супроводження
Інформаційна інфраструктура освітнього процесу	
Л. Давлеткіреева	Системно-організована сукупність засобів передачі даних, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного й організаційно-методичного забезпечення, орієнтована на задоволення освітніх потреб користувачів
С. Зелінський	Інформаційно-освітнє середовище включає систему апаратних засобів, програмне забезпечення, фахівців і користувачів, бази даних, що реалізують інформаційні процеси

Інформаційне освітнє середовище ВНЗ вирішує завдання [12, с. 159–160]:

1) застосування мережевих технологій навчання як основи сучасної моделі освіти;

2) створення умов для індивідуалізації навчання і розвитку особистості на базі сучасних інформаційних і освітніх технологій;

3) активізація співпраці всього педагогічного колективу навчального закладу різного рівня для розробки сучасних комп'ютерних засобів навчання (електронних підручників, мультимедійних матеріалів, навчальних комп'ютерних програм тощо);

4) створення умов для підвищення якості навчання, забезпечення навчально-методичними матеріалами та комп'ютерними засобами навчання й самоосвіти;

5) удосконалення системи безперервного підвищення кваліфікації викладачів, які працюють з інформаційними і мережевими технологіями;

б) розвиток творчого потенціалу всіх учасників навчального процесу, проведення наукових і практичних Інтернет конференцій, семінарів тощо;

7) проведення опитування та анкетування різних напрямлень педагогічної діяльності навчальних закладів та системи освіти в цілому.

Усі ці завдання можливо реалізувати за допомогою цілісних і структурованих веб-ресурсів (освітній портал чи веб-сайт). Щоб розкрити роль та значення веб-ресурсів, проаналізуємо сутність понять “веб-сайт”, “веб-портал”, “веб-ресурс”.

Поняття ресурс трактується як джерело, запас чого-небудь (природні, енергетичні, матеріальні, трудові, фінансові ресурси). Інформаційні ресурси розглядаються як запас, джерело інформаційних даних (книги, журнали, статті, словники, енциклопедії та інше). Вживаючи термін “веб”, маємо на увазі інформаційний ресурс, який відноситься до простору web. Освітні веб-ресурси можуть розміщуватись на веб-сайтах глобальної мережі (Інтернет) або локальної мережі (Інтранет) [3].

Освітні веб-ресурси – це інформаційні ресурси, які призначені для забезпечення освіти, розміщені у веб-просторі локальної чи глобальної мережі у вигляді різних форматів (текстового, графічного, архівного, аудіо-та відеоформатів тощо) [15].

Веб-сайт або просто сайт (англ. website, від web – павутина, site – місце) – це одна або сукупність веб-сторінок, доступних в Інтернеті, певний інформаційний ресурс (комерційний, бібліотеки, фотогалереї або все зібране разом в одному місці під наданою йому унікальною адресою).

Освітній сайт – це набір взаємопов’язаних веб-сторінок, об’єднаних спільною тематикою, призначений для забезпечення навчання і роботи освітнього закладу. Сайт може бути розміщеним у веб-просторі локальної чи глобальної мережі [3].

Портал (термін від початку відносився до сфери архітектури і означає “парадний фасад будівлі”, від лат. portal – ворота) є найбільш сучасною формою структурування освітньої інформації, оскільки: а) є багатокомпонентними; б) його користувачами є різні категорії споживачів з різним рівнем освітніх запитів; в) дає можливість для вільного виходу користувача у відкритий інформаційно-освітній простір за цільовим призначенням [1].

Інформаційні освітні ресурси широко використовують як закордоном так і в Україні. Описати всі наявні ресурси Інтернет в галузі освіти складно. Тому наведемо декілька відібраних посилань на ресурси WWW, присвячені освітянській тематиці в Україні та у Польщі(табл. 2).

Освітні портали України та Польщі

Україна		Польща	
Назва, адреса	Характеристика	Назва, адреса	Характеристика
Освітній портал (www.osvita.org.ua)	Інтернет-ресурс, в якому вчителі, учні, батьки, управлінці галузі освіти різних рівнів і всі зацікавлені можуть знайти найрізноманітнішу інформацію – від новин до планів уроків, методичні розробки та аналітичні матеріали щодо розвитку освіти в світі	http://edu.seek.ids.pl/	Найбільший освітній портал, який ділиться на три частини: для студентів, батьків і вчителів. Він включає в себе, серед іншого, освітній веб-каталог, форум, юридичні консультації, інформацію про курси і тренінги, навчальні посібники
Європейський освітній портал (www.eu-edu.org)	інформаційно-аналітичний веб-ресурс, присвячений інтеграції України в європейський освітній простір. Веб-сайт містить практичну інформацію для студентів, які бажають навчатися в Європі; науковців, які прагнуть стажуватися у країнах ЄС; керівників освітніх інституцій, які поступово долучаються до Болонської системи чи прагнуть отримати фінансову підтримку своїх освітніх ініціатив; урядовців та громадських активістів, дотичних до питань освітньої сфери	http://www.ceo.org.pl/ Centrum Edukacji Obywatelskiej	Сайт Фонду “Центр громадянської освіти”(CEO). Він створений з метою поліпшення якості системи освіти, заохочення громадянськості до знань, сприяння практичним навичкам та відносинам, необхідним для побудови демократичної держави і громадянського суспільства
Веб-ресурс “Українська система дистанційного навчання” (www.udl.org.ua)	на інформаційних сторінках якої можна ознайомитися з програмами певних курсів та даними про викладачів, взяти участь в онлайн-конференціях тощо	http://www.edu.com.pl/	Інтернет Освіта. Інформаційний центр. Він включає в себе освітні новини, он-лайн-бази даних шкіл, обмін підручників і книг, рекламу занять
Каталог “Бібліотеки України” (www.ukrlibworld.kiev.ua)	Представлена повна інформація (телефони, місцезнаходження, адреси сайтів) про бібліотеки всіх областей України	http://www.eduforum.pl/	Освітній портал- і в цьому: цікаві статті, новини, освітні, веб-каталог, дискусійні форуми, зразки роздаткові матеріали, вакансії, скачати комп’ютерні програми, які використовують у навчанні

Прикладом навчального веб-сайту є сайт навчальної дисципліни “Землевпорядне проектування” <http://rysina.do.am/> (рис. 1).

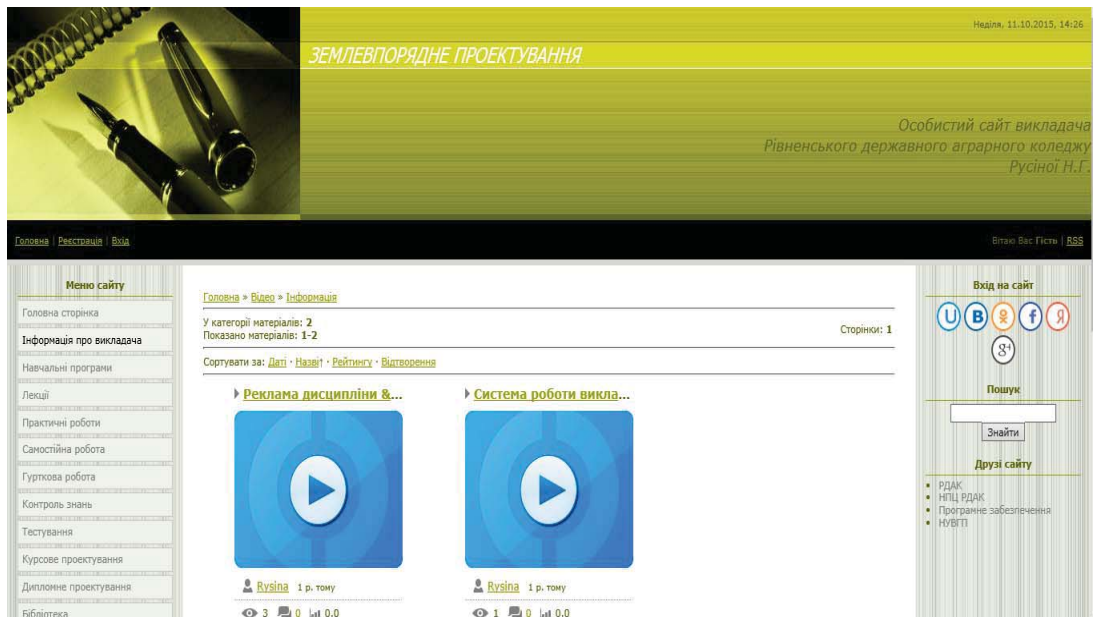

Рис. 1. Веб-сайт навчальної дисципліни “Землевпорядне проектування”

Структура Веб-сайту навчальної дисципліни “Землевпорядне проектування” включає такі розділи:

Загальні відомості (головна сторінка, інформація про викладача).

Навчально-методичний комплекс дисципліни (навчальні програми; лекції; практичні роботи; самостійна робота).

Контроль знань (перелік питань на залік із змістовних модулів; перелік питань із заліку навчальної дисципліни; перелік екзаменаційних питань із навчальної дисципліни; тестовий контроль знань).

Наукова робота (матеріали гурткової роботи; матеріали курсового та дипломного проектування).

Додаткова інформація (зібрання електронних ресурсів навчальної літератури та навчальних відеосюжетів і програм).

Адміністратором сайту є викладач, тобто існує розмежування прав доступу до даних. Викладач розміщує потрібні матеріали, використовуючи файловий менеджер конструктора сайтів, а студенти можуть їх переглядати, завантажувати та роздруковувати, готуючись до практичних робіт і лекційних занять).

Сайт використовується для розміщення різного навчального матеріалу, а саме: ілюстративний теоретичний матеріал, методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт, відеоматеріали, презентації, тестові завдання. Розроблений ресурс дає змогу використовувати матеріали і студентам, і викладачу для планування своєї діяльності.

Висновки. Отже, освітній ресурс у мережі Інтернет – це можливість продемонструвати досягнення, розмістити актуальну інформацію для заці-

кавлених осіб, опублікувати надбання, матеріали, результати досліджень тощо. Веб-сайти викладачів доцільно розглядати як складову їх професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Акопянц А. Что такое портал? [Электронный ресурс] / А. Акопянц // Сайт “Лучшие Веб-решения для профессионалов”. – Режим доступа: <http://www.wmast.com.ua/article.php?clause=104>.
2. Андреев А. А. Кафедра в системе открытого образования / А. А. Андреев, Ю. В. Рубин, Л. Г. Титарев // Образование в информационную эпоху : матер. конф. – Москва : МЭСИ, 2001. – С. 90–100.
3. Винарчук Т. М. Роль і значення освітніх Веб-ресурсів у забезпеченні безперервної освіти педагога [Електронний ресурс] / Т. М. Винарчук. – Режим доступа: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/10/statti/vinarchuk_t.htm.
4. Гуревич Р. С. Концептуальні засади інформатизації сучасної освіти / Р. С. Гуревич // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. праць. – Львів, 2006. – Вип. 1. – С. 52–57.
5. Давлеткиреева Л. З. Информационно предметная среда в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов в университете : монография / Л. З. Давлеткиреева. – Магнитогорск : МаГУ, 2008. – 142 с.
6. Деряба С. Д. Учителю о диагностике эффективности образовательной среды / С. Д. Деряба ; под ред. В. П. Лебедевой, В. И. Панова. – Москва : ЦКФЛ РАО, 1997.
7. Жук Ю. О. Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору : зб. наук. пр. / за ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука ; Інститут засобів навчання АПН України. – Київ : Атіка, 2004. – 240 с.
8. Закон України “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” від 09.01.2007 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – С. 511.
9. Закон України “Про Концепцію Національної програми інформатизації” від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27/28. – 182 с.
10. Закон України “Про інформацію” [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
11. Зелінський С. С. Концепція інформаційно-освітнього середовища в процесі інформатизації системи вищої професійної освіти / С. С. Зелінський // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2009. – Вип. 47. – С. 155–159.
12. Красильникова В. А. Информационные и коммуникационные технологии в образовании : учеб. пособ. / В. А. Красильникова. – Москва : Домпедагогики, 2006. – 231 с.
13. Менг Т. В. Педагогические условия построения образовательной среды вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Т. В. Менг. – Санкт-Петербург, 1999. – 170 с.
14. Овчинникова М. Інформаційно-освітнє середовище як фактор підвищення кваліфікації вчителя: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / М. Овчинникова. – Режим доступа: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19553-informacijno-osvitnye-seredovishhe-yak-faktor-pidvishhennya-kvalifikaci%D1%97-vchitelya-teoretichnij-aspekt.html>.
15. Поняття освітнього Веб-ресурсу: форум [Електронний ресурс] // Освітні веб-ресурси учителям інформатики. – Режим доступа: <http://www.galanet.at.ua/forum/15-4-1>.
16. Goban-Klas T. Społeczeństwo informacyjne / T. Goban-Klas, P. Sienkiewicz // Szanse, zagrożenia, wyzwania. – Kraków : Wydawnictwo Fundacji Postępu Telekomunikacji, 1999. – S. 53.

17. Haber L. *Mikrospołeczność informacyjna* / L. Haber. – Kraków : Uczelniane Wydawnictwo Naukowe – Dydaktyczne, 2001. – S. 25.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015.

Русина Н. Г. Создание, внедрение и использование учебных сайтов в информационно-образовательной среде высшего учебного заведения Украины и Польши

В статье раскрыто содержание понятия “информационно-образовательная среда”. Описаны подходы к проектированию учебных веб-сайтов и пути их внедрения в учебный процесс с целью реализации задач единого информационного образовательного пространства высшего учебного заведения.

Ключевые слова: *информационно-образовательная среда, информация, информатизация образования, веб-сайт, веб-портал, веб-ресурс.*

Rusina N. Development, Implementation and Use of Trainingsite in the Informational-Educational Environment of Higher Education Institutions Ukraine and Poland

The article deals with the concept of the information educational environment analyzed by different researchers. It was established that the “educational environment” involves improving the quality of education resource, a source of personal and professional experience. Its typological features defined as a system; as part of the information space; as the information infrastructure of the educational process. Identifies principles of informational educational environment; there are major trends and challenges of creating a common information and educational space. The study determined: educational web resources – informational resources designed to provide education, located in the Web space of the local or global network in a variety of formats; site as a collection of related web pages, united by a common theme, designed to provide training and education; portal is the most modern form of structuring educational information. Described approaches to designing educational Web sites and ways to implement them in the classroom to achieve the objectives of a common information space of the institution. Educational resources on the Internet – an opportunity to demonstrate achievement, post-date information for the persons concerned to publish property, materials, research and more. Websites teachers should be considered as part of their professional activity.

Key words: *information educative environment, information, informatization of education, website, web portal, web resource.*